

Uniwersytet
Mikołaja
Kopernika
w Toruniu

International
Association
of Historians
and Archivists

NAD WISŁĄ I DNIEMPREM

POLSKA I UKRAINA W PRZESTRZENI
EURAZIJSKIEJ – PRZESZŁOŚĆ
I TERAŹNIEJSZOŚĆ

2015

№ 4

TORUŃ-SARAGOSSA 2015

NAD WISŁĄ I DNIEPREM.

Polska i Ukraina w przestrzeni eurazjijskiej –
przeszłość i terażniejszość.
– Toruń-Saragossa: International Association
of Historians and Archivists, 2015. – № 4. – 190 s.

Redaktor – Zbigniew Karpus
Odpowiedzialny redaktor – Ihor Sribnyak

Komitet naukowy:

Andrij Kudryaczenko (przewodniczący),
Iryna Melnyk (sekretarz odpowiedzialny),
Oksana Dracz, Michał Klimecki,
Iwan Monołatij, Oleksandr Reent, Gennadij Nadtoła,
Vadym Rubel, Wołodymyr Troszczyński,
Marek Wagner, Wojciech Włodarkiewicz
Witalij Szczerbak, Wasyl Yablonski

Odpowiedzialność za wiarygodność faktów,
cytatów, nazwisk oraz innych danych
ponoszą autorzy publikacji

Redakcja nie zawsze podziela poglądy
autorów publikowanych materiałów

W projekcie okładki wykorzystano
mapę «Administracya (1920)» E.Romera

Adresy dla korespondencji:
sr63@ukr.net
(sekretarz odpowiedzialny)

© Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, 2015
© International Association of Historians and Archivists,
Saragossa 2015

ЗМІСТ

Міжнародні відносини

<i>Iwan Monolati</i> INTERESY NARODOWE I GEOPOLITYCZNE W INTERPRETACJACH WSPÓŁCZESNYCH	5
<i>Mariia Savelova</i> KULTURPOLITISCHE PROGRAMME der EU (2000-2020)	12
<i>雅娜 (Iana Kroshka)</i> 前的能源政策: 思考、挑未 (ENERGY POLICY IN THE CONTEXT OF UKRAINE: CONSIDERATIONS, CHALLENGES AND FUTURE PROSPECTS).....	15
<i>Олександр Дуднік</i> ГЕОПОЛІТИЧНІ РОЗКЛАДИ У ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНОМУ ПРОТИСТОЯННІ ЩОДО «АВЕРСНОГО» ЗАПУСКУ НАФТОПРОВОДУ «ОДЕСА-БРОДИ» (2007-2009 pp.)	18
<i>Юлія Ковальчук</i> ДИПЛОМАТИЧНІ СТОСУНКИ МІЖ НЕЗАЛЕЖНОЮ УКРАЇНОЮ ТА ВАТИКАНОМ: ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ	33
<i>Юлія Масловська, Антонова Валентина</i> УКРАЇНА ТА РОСІЯ: РОЗВІНЧАННЯ МІФУ ПРО «БРАТЕРСТВО»	36
<i>Поліна Плісова</i> УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКІ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ КОНТАКТИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	41

Польсько-українські взаємини

<i>Юрій Плекан</i> ВІДНОШЕННЯ АВСТРІЙСЬКОГО УРЯДУ ДО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ПРОТИРІЧ У ГАЛИЧИНІ	44
<i>Володимир Головченко</i> УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ СОЮЗ 1920 р.: ПОГЛЯД ПОЛІТОЛОГА-МІЖНАРОДНИКА	49
<i>Христина Федорищак (Федорів)</i> ПОЛІТИКО-ПРАВОВЕ ПОЛЕ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ В СФЕРІ ПОЛІТИКИ ПАМ'ЯТІ.....	52
<i>Olena Galynska</i> ONLINE EDUCATION IN POLAND AND UKRAINE: OPPORTUNITIES, ADVANTAGES AND DISADVANTAGES	58

Полоніка

<i>Марина Палієнко</i> ФЕНОМЕН ПОЛЬСЬКОГО РАПЕРСВІЛЮ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗБЕРЕЖЕННІ ЗАРУБІЖНОЇ ПОЛОНІКИ.....	62
<i>Наталія Томазова</i> «РЕПРЕСОВАНИЙ ТЕАТР»: ДО ІСТОРІЇ ПОЛЬСЬКОГО ТЕАТРУ В КИЄВІ.....	66
<i>Марія Апеннікова</i> АРХІВНА ОСВІТА В ПОЛЬЩІ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	70

Особа в історії

<i>Анна Котиченко</i> СТАНІСЛАВ ПОНЯТОВСЬКИЙ: ДИТИНСТВО ТА ВХОДЖЕННЯ У ДОРΟΣЛИЙ СВІТ ОСТАНЬОГО КОРОЛЯ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ	77
<i>Юлія Назарук</i> В. ЛИПІНСЬКИЙ – О.СКОРОПИС-ЙОЛТУХОВСЬКИЙ: ВІД ТІСНОЇ СПІВПРАЦІ ДО ГОСТРОГО ПРОТИСТОЯННЯ (1920-ті pp.)	81
<i>Татьяна Шиндлер</i> НА ПЕРЕДОВОЙ – СЫН МИНИСТРА: РУДОЛЬФ ФОН РИББЕНТРОП	83
<i>Jaroslav Serednicki</i> GENERAL PAWŁO SZANDRUK I WOJSKOWA OPOZYCJA ANTYHITLEROWSKA (1944-1945 r.)	89
<i>Елизавета Мозохина</i> БЛИЖАЙШЕЕ ОКРУЖЕНИЕ АДОЛЬФА ГИТЛЕРА	92

Соціум і держава

<i>Наталія Пророченко</i> ОСМАНСЬКА ІМПЕРІЯ НА ШЛЯХУ РЕФОРМ XVIII – перша половина XIX ст.	96
<i>Любомир Губицький, Ганна Мельник</i> СОЦІАЛЬНІ ПРАКТИКИ В СФЕРІ ТОРГІВЛІ АЛКОГОЛЬНИМИ НАПОЯМИ КИЇВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.	101
<i>Анна Острікова</i> ВПЛИВ КУЛЬТУРНО-ІДЕОЛОГІЧНОЇ ДОКТРИНИ РОСІЙСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ НА ХРАМОВУ АРХІТЕКТУРУ В УКРАЇНІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.	107
<i>Оксана Драч</i> ПОВСЯКДЕННЯ КУРСИСТОК ВИЩОЇ ЖІНОЧОЇ ШКОЛИ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ (кінець XIX – початок XX ст.).....	110
<i>Василь Яблонський</i> РІК ПЕРЕД ЕМІГРАЦІЄЮ: ВИЩІ ОРГАНИ ВЛАДИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ У 1920 РОЦІ ..	117
<i>Світлана Голоско</i> УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА у 1918-1922 рр.: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ.....	121
<i>Рустем Абкадіров</i> ПРИРОДООХОРОННІ АСПЕКТИ СТАТУСУ КОРИННОГО НАРОДУ КРИМСЬКИХ ТАТАР	123

Полон та еміграція

<i>Дмитро Байкеніч</i> ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ НА ТЕРИТОРІЇ ЛУГАНЩИНИ.....	128
<i>Аліна Ситнік</i> «...СПІЛЬНОЮ ДУМКОЮ ЗВ'ЯЗАТИ Й ОБ'ЄДНАТИ ТИСЯЧІ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ»: ТАБІРНІ ВИДАННЯ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ У НІМЕЧЧИНІ (1915-1917 рр.).....	138
<i>Мілана Срібняк</i> З ІСТОРІЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИСТЕЦЬКИХ ОСЕРЕДКІВ В ТАБОРІ ІНТЕРНОВАНИХ ВІЙСЬК УГА ЙОЗЕФОВ (ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА) у 1921-1922 рр.	145
<i>Олена Гуменюк</i> СПОРТИВНИЙ РУХ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В ЄВРОПІ В 1920 – 1939 рр.	150
<i>Ігор Срібняк</i>	155
УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА ЕМІГРАЦІЯ В МІЖВОЄННІЙ ПОЛЬЩІ: ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ, ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОДАЛЬША ДОЛЯ.....	155

Орієнталістика

<i>Лілія Распутіна</i> ХАНЬЦІ. ПОХОДЖЕННЯ НАЗВИ.....	160
<i>Вадим Рубель</i> «ОПИС ТРЬОХ ДЕРЖАВ» ЯК УСОБЛЕННЯ ДЖЕРЕЛОЗНАВЧОГО ОНОВЛЕННЯ АННАЛО-БІОГРАФІЧНОЇ ТРАДИЦІЇ УКЛАДАННЯ «ДИНАСТІЙНИХ ІСТОРІЙ» В КИТАЇ	163

Рецензія

<i>Марина Палієнко, Ігор Срібняк</i> РІД ПАТОНІВ: ДУХОВНИЙ ЗВ'ЯЗОК ПОКОЛІНЬ, АБО ВИТОКИ ГЕНІАЛЬНОСТІ	180
---	-----

Некролог

<i>Олена Гуменюк</i> ПРОФЕСОР ОМЕЛЯН ВІШКА (1 грудня 1940 – 21 жовтня 2014)	182
--	-----

АНОТАЦІЇ.....	184
---------------	-----

НЕКРОЛОГ

Олена Гуменюк

ПРОФЕСОР ОМЕЛЯН ВІШКА (1 ГРУДНЯ 1940 – 21 ЖОВТНЯ 2014)

21 жовтня 2014 р. в своїй квартирі в м. Торунь (Польща) помер Омелян Вішка – науковець, історик, публіцист, громадський діяч. Його внесок у розвиток українсько-польської співпраці, а також в збереження та популяризацію пам'яті про українську громаду в Польщі ХХ ст. є безцінним.

Омелян Вішка народився 1 грудня 1940 р. в селі Журавці Томашівського повіту (нині Люблінське воєводство) в українській родині. На роки його дитинства випали важкі випробування. Батько Омеляна Вішки – Володимир був мобілізований до Червоної армії і загинув у квітні 1945 р. в Угорщині. А вже 1947 р., в рамках акції «Вісла» разом з мамою, братом і сестрою був депортований у село Заброст-Великий Венгожівського повіту (Мазури).

Навчався в середній школі в 1949–1955 рр. З 1955 р. по 1960 р. здобував освіту у Венгожівському загальноосвітньому ліцеї. В 1960 р. вступив на двоєрічні Вчительські курси в Торуні. Від того часу він своє життя нерозривно зв'язав з цим містом. З 1962 р. розпочинається професійна кар'єра О. Вішки в якості вчителя. У 1964–1968 роках навчався на заочному відділенні географічного факультету у Вищій педагогічній школі у Гданську. За свої педагогічні та організаційні досягнення отримав 1982 р. Золотий хрест заслуги, а також ряд інших нагород і відзнак, серед яких – дві нагороди міністра освіти і виховання.

Після політичних змін 1989 р. у країні О. Вішка активно долучається до роботи української меншини, досліджуючи її історію в Польщі та відновлюючи місця пам'яті. Саме він був ініціатором і співорганізатором відбудови в Александрові-Куявському військового кладовища воїнів Армії Української Народної Республіки. Омелян Вішка домовився з фірмою у Львові, що займалась відновленням історичних військових цвинтарів, яка протягом 1991–1993 рр. виконала необхідні роботи. Патронат над ініціативою прийняло Об'єднання українців у Польщі та Посольство України в Варшаві. Урочистість освячення

кладовища, званого «Козацькою могилою на Куявах», відбулася 12 червня 1993 р. за участі представників найвищої державної і військової влади Польщі та України. Відтоді кожного року в першу суботу червня на «Козацькій могилі» зустрічаються всі, хто пам'ятає і прагне віддати шану героям, які боролись за самостійну Україну. Відновлення цього цвинтаря є однією з найбільших громадських заслуг Омеляна Вішки.

Наприкінці 1980-х років розпочав О. Вішка наукові дослідження пов'язані з історією української еміграції в Польщі, досягнувши за короткий час значних успіхів. Від середини 1990-х років був співробітником Інституту історії та архівістики, а в подальшому факультету політології та міжнародних відносин Університету ім. Миколая Коперника в Торуні. О.Вішка 2000 р. захистив дисертацію на тему: «Преса української еміграції в Польщі у 1920–1939 роках», яка лягла в основу однойменної монографії, опублікованої в Польщі та Україні. А вже 2004 р. вийшла його монографія «Українська еміграція в Польщі в 1920–1939 рр.», котра стала основою докторської дисертації. Після габілітації (захисту дисертації) в березні 2005 р. отримав посаду професора надзвичайного на факультеті політології та міжнародних відносин Університету ім. Миколая Коперника в Торуні, а починаючи з 2009 р., працював на кафедрі Східної Європи того ж факультету. За високі досягнення в науковій та освітній діяльності професор Омелян Вішка був нагороджений в 2007 р. Медаллю Комісії національної освіти, а ще в 2003 р. отримав нагороду наукової бібліотеки Академії наук України у Львові за неocenний вклад у дослідження української преси. Увінчанням наукової кар'єри Омеляна Вішки стало надання йому президентом Польщі звання професора (липень 2012 р.). Після досягнення пенсійного віку, професор О. Вішка вийшов на пенсію в 2012 р.

Творчий та науковий доробок Омеляна Вішки охоплює 5 монографій (одна в співавторстві), понад 150 наукових і науково-популярних статей та

рецензій, опублікованих в Польщі, Україні, Росії, Франції, Великобританії і Литві. Серед найбільш відомих праць професора варто назвати: «Преса української еміграції в Польщі в 1920–1939 рр.», «Українська еміграція в Польщі в 1920–1939 рр.», «Політична система України», «Шоста Стрілецька: Шоста Січова дивізія стрілецька Армії Української Народної Республіки» та «Журавці: село Журавці в документах, на картах історії та в спогадах його мешканців». Остання книга присвячена рідному селу О. Вішки, де він народився та яке був змушений залишити в результаті акції «Вісла». Буквально перед смертю професора вийшла друком книга про його рідне село. Прибуток з її продажу автор призначив на відбудову Народного дому в Перемишлі та на відновлення церкви в рідних Журавцях.

Також потрібно відзначити публіцистичну та видавничу діяльність Омеляна Вішки. Зокрема, він багато перекладав з української, російської мови та був співредактором кількох наукових видань. Був співорганізатором та учасником ряду конференцій та конгресів в Польщі (між іншим в Торуні, Варшаві, Вроцлаві, Гданську) і Україні (у Києві, Львові, Харкові, Одесі, Луцьку, Чернівцях) з тематики польсько-українських відносин. Не можна оминати увагою роль професора О. Вішки в справі видан-

ня польсько-українського наукового часопису «Над Віслою і Дніпром». Так, він був співзасновником і співредактором даного видання, яке протягом 2002–2004 рр. виходило в Торуні та Києві, а з 2015 р. відновлено його роботу. Крім того, О.Вішка був одним з авторів тижневика «Наше слово» (Варшава), висвітлюючи на сторінках журналу актуальні питання українсько-польських взаємовідносин та доносячи широкому загалу читачів маловідомі факти з історії української громади в Польщі.

Неоціненним є внесок проф. О. Вішки в діяльність Українського історичного товариства в Польщі, в якості співзасновника і багатолітнього члена ревізійної комісії. Брав участь у конференціях, організованих товариством, публікував статті в часописі «Літопис. Дослідження і матеріали Українського історичного товариства в Польщі», був дописувачем на інтернет сторінках товариства. Підтримував діяльність українських істориків і ділився з ними своїм досвідом.

Несподівана смерть Омеляна Вішки – це велика втрата для наукової громади Польщі та України. Після прощання в Університеті ім. М. Коперника 24 жовтня 2014 р., професор спочив на цвинтарі в Торуні. Вдячна пам'ять про Вченого назавжди залишиться в наших серцях!

